5729 Ն· 1886 ՄԱՅԻՍ 21 ՉԱՐՇԷՆՊԻՀ · ՍԷՆԻ 26 ԸՆԾԸ · ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ 2 ՅՈՒՆԻՍ 1886 · Ն· 5729

ԳԻՆԵՐԸ
Ղուշտանդը ամբողջ տարի հոգիներու համար
Մենակի մեջ 6
Վեցը ամսուան 3
Գոյ ամսուան Ղուրուշ 10
Իսկորեան տարեկան 40 Փարա·

ԲՈՍՔԱՆ ԻՐԱՎՔԷՔԻ ՊԻՏՔԷ ԱԳԻՏ ՑԻՐ

Մասիսի Էջերեան

ԻՆԹԱՐԱԹ
Հոգիներու համար ամբողջ տարի, վեց ամիս 5 ամիս տարի, տեղան 18 սահիկ օրերուն, ամբողջ բան Լիբերմեստոն տէր։
Գոյ Նիւ-Եորքի 30 Ֆարա·

ԳԱԼԱԹԱ ԻՐՍԻ ԽԱՆ ՆԻՄԷՐՕ 41

١٢٠٢ ՄԱՅԻՍ ٢١ · ՍԱՀԻՊ ԻՄԹԻԵԱԶ ԿԱՐԱՊԵՏ 6· ՓԱՆՈՍԵԱՆ · ١٢٠٢ ՇԱՊԱՆ ٢١

ԹԷԼԷԿՐԱՖԻՅԻ

Աթինա 28 մայիս

Մէճլիսի մէպուսանրն պու կիւնքի իճթիմահնտէ, Մ. Թրիգուբի պիր սիւալէ ճէվապէն Եունան հիւքիւմէթինին ասքէրինի տաղրթմասընտան տօրաեր, Պապը Ալինին մէճլիսն գալրպ քէնտիսինին տախի ասքէրի թէմամը յլա տաղրթմաղա թէչէպպիւռ իթտիկինի պէեանտէն սոնրա, «տէվլէթի Օսմանիյէենին տախի պու եօլտա մուամէլէ իտէճէկինի իւմիտ իտէրիզ, պինապէրին մուհասէրէյի պահրիյէենին ըէֆի խուսուսունտա միշքիլթ պուլունմամագ լազըմ կէլիր» տէմիշ տիր։

Բարիս 28 մայիս

Ֆրանսատա սապրգա իճրաեր հիւքիւմէթ իտէն խանէտան ազատընրն իխրաճընա մուիթար օլմագ իւզրէ, գապինէ թարաֆընտան վիրիէն լաեիհանրն սէրիան թահթը միւզաքէրէեէ ալընմասընա մէճլիսի մէպուսանտա գարար վիրիլմիշ տիր։

Լաեիհաեր մէզքիւրէնին թէտգինէ մէեմուր էնճիմէն, եարընքի ճիմաա իրթէսի կիւնիւ ինթիխապ օլունաճագ տըր։

Բարիս 29 մայիս

Ֆրանսա տէվլէթի Ռումիլիի Շարգը վէ Եունանիսթան իշլէրինէ տայիր, պու կիւն մէճլիսի մէպուսանա պիր սարը քիթապ թէվզի իլէմիշ տիր։

Իշպու սարը քիթապտա նէշր օլունան էվրագտան անլայշըլտըղընա կէօրէ, Ռուլգարիսթան հատիսէսինին պիտաեէլիի զուհուրինտէն պէրու, Ֆրանսա տէվլէթի թահտիտի իխթիլաֆա վէ սուլհէն թէվմիեէեէ միւմքին մէրթէպէ սայ իթմիշ տիր։

Ֆրանսա տէվլէթի, Ռուլգարիսթան մէսէլէսինտէ էն զիեատէ ալագատար պուլունան տէվլէթլէրի մուամէլէլէրինտէ մուխթար պըրագմըշ իսէտ, Եունան մէսէլէսի պիլ ագապահրը սէֆիտէ տայիր պիր մատէ օլտուղունտան, վէ տիկէր տէվլէթլէրէ նիսպէթլէ, Ֆրանսա զիեատէսիյլէ ալագատար պուլունտուղունտան, տիկէրլէրինտէն տահա ֆիիլէն վէ տահա խուսուսի, ֆագաթ, տայիմա սուլհբերվէրանէ մուամէլէտէ պուլունտուղու, մէզքիւր քիթապտա միւնտէրիճ էվրագրն մաալինտէն պուլունմուշ տուր։

Բարիս 29 մայիս

Բրէնսլէրին նէֆ ու թէպեիտի հագգընտա օլան լայիհանրն թէտգըգ վէ թահգիգինէ մէեմուր օլան գօմիսիօն ազասընտան պէշի, միւշարիէ յհիւմին Ֆրանսատան թէպեիտի ալէյհինտէ, վէ ալթքսը, լեոտէլ հաճէ թէպեիտ օլունմալարը բէեինտէ տիրլեր։

Բօմա 29 մայիս

Տիւն վէնէտիկտէ, գօլէրաեա 33 քիշի թութուլուպ, 21 վէֆիեաթ վուգու պուլմուշ տուր։

Գաթանա (Իթալեա) 29 մայիս

Էտնա նամ աթէշ բիւսկիւրէն տաղտան ճէրէեան իտէն լավա, սաաթտա եիկիրմի մէթրո գատար մէսաֆէեի գաթ իթմէքտէ տիր։

Մէնթէ-Նօշիլա նամ գարիյեէեի լավա պիւրիւեիւպ, պիր խայլի պաղլարը եագտրգտան սօնրա, Նիգօլօզի նամ գարիյեէ-ին պիր մանամթքրընա գատար իլէրլէմիշտիր։ Էհալիի գուրա թէլաշ իլէ, քիմէ քիմէ հիճրէթ իտիեօրլար։

Բարիս 29 մայիս

Թօնքինտէ, Ձին հուտուտունտա, Լանկ-Սօ նամ մէվգըտէ մաղլուպ օլան Ֆրանսըզլարընը, օլ վագատա գօմանտանը պուլունան գայմագամ Հէրպրինկեր վէֆաթ իթմիշտիր։

Պերլին 29 մարիս

Ալմանեանրն մէմալիքի մերքէզիյէ վէ զարպիյեէսինտէ բէք չօգ մահէլլի մէզպուրու Եունանլըլարընը էլան թախլիեէ իթմէտիքլէրի պիլտիրիլտիկի իշիտիլմիշ տիր։

Հալը հազրրը մէշրու հուն սէպէպի, գօմանտալարտա (նթիզամ օլմամագ մատտէսի իտուլի մէրվի տիր։

Խուսուսաթը մէպսութէեի, Եունան բէեիսի վիւքէլասը կիպի ինթիզամբէրվեր վէ ատտեիշի օէյլէր պիր զաթըն թէճվիզ իթմէեէճէկի աշիքեար տըր։

Տէվլէթի Օսմանիյէե տախի, շու ինթիզամսըզլըգ վէ գարարսըզլըգ հալինի տէվլէթլէրէ պիլտիրէճէկի մէլհուզ տուր։

Զաթը մէսէլէնին ավտէթի ասաեիշէ շիտտէթի թէաղլիւգի ճիհէթիլէ, Պապը Ալի պէօյլէ հալէաթա վէ թախլիեէ թէլխիրաթընա, նազարը պիգայտի իլէ պագամաեաճաղը շիւրհէսիզ տիր։

Բէեի խօտլարը լլա հարէքէթ վէ տէվլէթի մէթպուալէրինին իլանաթը բէսսիյէեսինէ միւպահին էվսահ իրաեէսինէ ճիւրաթ իտէն գօմանտանլարը հարաքեաթըլլա, Եունան հիւքիւմէթի, զարարտան պաղգա պիր շէյ կէօրմէզ։

Զիրա կէրէք Էվրօբա վէ կէրէք տէվլէթի Օսմանիյէե վազիֆէլէրինի թէմամէն իյֆա իթտիքլէրինտէն, նէթիճէյի մագսուտէյի ասայիշի թէմամէն իսթիհսալ իթմէտիքճէ, ասքէր վէ սէֆինէլէրինի տաղրթամազլար։ Սալթանաթը Օէնիյէենին մէսլէքի հաքիմանէսի մազհարը թագտիրի ումումի օլմուշ, վէ արթըգ միւնասիպէթսիզ էվսահ իլէ, էվրօբա իթիֆատը ումումիյէսինէ զէրրէճէ խալէլ վիրմէք իմքեանը գալմամըշ տըր։

Շիմտի Եունան հիւքիւմէթինին վազիֆէսի, ճիտտէն վէ գավիէն թէրքի սիլահա միւտավէմէթլէ էմնիյէեէպ պախշ օլմագ տըր։

(Թ-ուէ)

—Տարիւսատէթ իւլ շէրիֆէ ազասը Հաֆըզ Պէհրամ աղա հազրէթլէրինին Մագրի քէօեիւնտէ ինչաքէրտէլէրի օլան մէքթէպի իպթիտայիյէ շակիրտանընրն իմթիհանլարը, էվվէլքի կիւն իճրա գըլընմըշ, վէ շակիրտանրն մալիմաթը միւգթէսէպէլէրի ումումի հուզզար թարաֆընտան շաեանը թագտիր կէօրիւլմիշ տիր։

—Ճիւմաա կիւնիւ իւչ քիշի պիր գաեբղա բաքիպէն Բեաղրտխանէտէն ավտէթ իթմէքտէլէր իքէն, Ազապ-գաբուսու քէօբրիւսիւ էօնիւնտէ, քէօբրիւտէն հարէքէթ իտէն օն պիր Նիմէրօլու վաբօր հէր նասընլա մէզքիւր գաեբղա չարբմասըլա, գաեբղ տէվրիլմիշ, վէ իշինտէքիլէր տախի տէնիզէ տէօքիւլմիւշլէր իսէտ, տէրագապ էթրաֆտան պիր սանտալ եէթիշէրէք, վաբօրտաքիլէրին տախի մուավէնէթիյէ ճիւմլէսի սալիմէն գուլթարըլմըշլար տըր։

—Իալաթատա թէրզի Եագօ նամ քիմէնէ, Ալմանեա թէպասընտան թէրզի Վիթէր նամ շախսը էվվէլքի կիւն ճէրհ իթմիշ օլտուղունտան, տէրտէսթ վէ թէվզըֆ օլունմուշտը։

—Իսթանպօլտա Թավուգ բազարընտա շամաշըրճիլըգ իտէն էկինլի Տավութաուն չէքմէճէսինի կիչէն կիւն պիրիսի աշքպ, տէրուսինտէքի բարբարլարը ալարագ ֆիրար իթմիշ իսէտէ, էվվելքի կիճէ Թօբխանէ ճատտէսինտէ Թութուլմուշ տուր։

—Կէչէն կիւն Գալաթատա եէնի ճամիտէ ատէմին պիրիսի չըլտըրարագ, քէնտիսինի տէնիզէ աթմագ իւզրէ իքէն, մահէլլի մէզքիւրտէքի բօլիսլէր թարաֆընտան կէօրիւլէրէք տէրտէսթ իտիլմիշ տիր։

—Եանքէսէճի կիրուհինտէն Բանաեի նամ քիմէնէ, կէչէն կիւն Գարաքէօյ քէօբրիւսիւ ճիվարընտա էօթէքինին պէրիքինին ճէպինի գարբշտըրմագտա իքէն, տէրտէսթ վէ թէվզըֆ օլունմուշ տուր։

—Ենարգը Ռումիլի վիլաեէթինտէ էմլագ վէրկիսինին եէնիտէն թարհ վէ թէվզիի իշին, էմլագըն թահրիրու թահմինի զըմնընտա պազը գօմիսիօնլարրն թէշէքքիլ իթտիկինի նէօյօղօս եազրեօր։

—Մրսբրա իտխալ օլունան թիւթիւնլէր հագգընտա, տիլյեունու ումումիյէե մէճլիսի իլէ ինհիսարը տուխան իտարէսի մուեանընտա զուհուրա կէլէն իխթիլաֆն թէսվիեէսի մագսէտի իլէ, թէշքիլ իտիլմիշ օլան գօմիսիօն թարաֆընտան թանգիմ գըլընմը, օլան սուրէթի թէսվիյէե լայիհասը հագգընտա, իրատէյի Օէնիյէենին շէրէֆիաալիգ պույրուլտուղու, պազը զաղթալար թարաֆընտան նէշր վէ իշպեէ օլունմուշ իսէտէ, մէզքիւր լայիհանրն, էլան իրատէյի Օէնիյէենի շէրէֆսատրը օլմատըղը, վէ ֆագաթ հէր պար ինիհզար օլունտուղու միւսթախպէր տիր։

—Մալիյեէ նէզարէթի ճէլիլէսի թարաֆընտան, վիլաեաթ տէֆթէրտարլարընա, վիլաեաթըն պէշսէնէլիք վարիտաթընը վասէթասը, էսաս իթթիխազ օլունարագ, աշարընը միւզայիտէէ վազը զըմնընտա, էվամիրի միւգթէգիյէե վիրիլտիկի, վէ ժահսուլաթըն ֆէյզ վէ պէրէքէթինին տախի, նազարը տիգգաթա այընմասը իլավէթէն էզպար օլունտուղու իսթիխպար գըլընմըշ տըր։

—Սաատէթլու Պէրթրամ էֆէնտի հազրէթլէրինին, ինհիսարը տուխան իտարէսինտէն իսթիֆա իթմիշ օլտուգլարը, մաէթթէսսիֆ իսթիխպար օլունտու։ Միւշարիէյհ հազրէթլէրինին իշտէն շէքիմէսի, իտարէյի մէզքիւրէ իշին, ճիտտէն զաեաթատան օլտուղու, ումումէն թաստիգ օլունմագտա տըր։

—Էտիրնէտէն իշար օլունտուղունա կէօրէ, ասաքիրի Ճահանէեէ պիր մաաշ վիրիլմէք իւզրէ, իքինճի օրտուլի Հիմաեաուն մուհասէպէճիլիկինէ, մագամը սէրասքէրի թարաֆընտան 18.000 լիրայի Օսմանի իրսալ օլունմուշ տուր։

—Մէլանիկ թիճարէթ էվլէրինտէն պիրիսի նամընա օլարագ, Մարսիլիատան շէհրի մէզքիւրէ 3.000 պալեա սաման իտխալ օլունտուղու իսթիխպար գըլընտր։ Ֆիլօգսէրա նիզամնամէսի միւճիպինճէ, պու միսիլու էմթանրն Ցէրսատտէթ իլէ մէմալիքի մահրուսէյի Շահանէնին ճիհանը սայիրէսինէ բէք ճիւզի մըգտարընը պիլէ իտխալը մէճբուր օլտուղու հալտէ, շէհրի մէզքիւրէ պու գատար սամանը, նէ սուրէթլի իտխալ իտիլտիկինի, վէ պուրասընրն տայիրէյի մէճբուրիյէթ տաթիլինտէ պուլունտուղունու պիլտիկիմիզտէն, պու պապտէ սեիտ օլտուղու տաիրէնին, նազարը տիգգաթընը ճէլպ իտէրիզ տիեօր Թիճարէթ զաղէթասը։

—Վանտան եազըլտըղընա կէօրէ, էհալիտէն օլուպ, Թիֆլիս ֆապրիգալարընտա պուլունմուշ օլան պիր զաթ, ախիրէն շէհրի մէզքիւր ճիվարընտա, սախթիեան վէ սայիրէ իմալ իթմէք իւզրէ, զայէթ մունթազամ պիր տէպպաղխանէ քիւշատ իթմիշ տիր։ Հէնուզ իմալաթա պաշլամամըշ օլան պու ֆապրիգա, նէթարիճի նաֆիյէե վատ իթմէքտէ տիր։ Իշպու ֆապրիգանրն մագպուլիյէթի ամմէեէ մազհար օլմասընը արզու իտէր, վէ ասհապը սէրվէթին թաագիպ իտէճէքլէրի պիր միսալ օլմագ իւզրէ, իրաեէ իտէրիզ։

—Պու կիւնքի Թարիգ, Եունան ասքէրինին, Զիկօս նամ մէվգրի հէնուզ թախլիյէե իթմէտիքտէն պաշպա, օրտաեա իսթիհքամ ինչասընա պիլէ գալգըշմըշ օլտուգլարընը պէեան, վէ պու խուսուս իշին, Պապը Ալի թարաֆընտան տէվլէթլէրէ կէօնտէրիլէն պիր թէզքէրէյի ումումիյէենին սուրէթինի տէրճ իթտիքտէն սօնրա, իլավէթէն տիեօր քի,

«Ալընան մալիմաթա կէօրէ, Պապը Ալինին, պու խուսուստաքի թէչէպպիւսաթը նէթիճէսի օլարագ, Եունան գապինէթօսու, պու ատէմի թախլիյէետէն, մահէլլին ուզագլըղը սէպէպիլէ, կէօնտէրիլէն թալիմաթը, գօմանտանլարճա եանլըշ անլայշըլտըղընտան իլէրի կէլմիշ օլտուղունու, վէ թախլիյէենին էմրի գաթիսի վիրիլտիկինի, տիւնքի կիւն թէէմինէն իշար ու իխպար իլէմիշ տիր։»

—Պու տէֆա Պերլինտէն վարիտ օլան պիր թէլէկրաֆա նէզարէն, Եունան մէճլիսի մէպուսանընրն ճիւմաա իրթէսի կիւնքի իճթիմահնտէ ըէեիսի վիւքէյա Մ. Թրիգուբի, իրատ օլունան պիր սիւալէ ճէվապէն, թերքի սիլահ գարարնամէսինին տէվլէթլէրէ լէսմէն թէպլիղի, Եունան տէվլէթինին իսթիգլալընա տօգունաճաղընը, վէ ֆագաթ տէվլէթի Օսմանիյէե ալէյհինտէ պիր կէօնա նիյէթի խասիմանէ մէվճուտ օլմատըղընը, վէ Եունան հիւքիւմէթինին քեամիլէն մէսլէքի ասաեիշէ կիրտիկի հագգընտա Պապը Ալիճէ գանաաթ հասըլ օլտուղունու, վէ էլհալէթի հազիհի, հիւքիւմէթի Օսմանիյէենին Եունան հիւքիւմէթինտէն հօշնուտ իտուկինի պէեան իթմիշ իսէտէ, պէօյլէ պիր ճէվապրն Էվրօբաճա գաթան գապալ օլունմաեաճաղը տերքեար տըր։

—Ճիւմաա իրթէսի ագշամը Ալմանեա սէֆիրի Պարօն Բատօվիչ վէ մատամասը վէ Ամէրիգա սէֆիրի Մ. Գօգս վէ մատամասը, վէ Ալմանեա իմբրաթօրունան ագրապասընտան գօնթ Ցուինէհրօֆ, վէ աթըպպաեը Շէհրիեարիտէն տօգթօր Սիւլիք վէ մատամասը, վէ Ալմանեա վէ Ամէրիգա սէֆարէթի պաշ թէրճէմանլարը Եըլըզ սարաեը հիւմաեունունա թաամ իթմշէր տիր։

Իշպու մահտէեի Օէնիյէեի հազրէթի Բատիշահիտէ, շահզատէկեանը ճիվանպահթան տէվլէթլու նէճապէթլու Սէլիմ վէ Շէվգէթ վէ Թէվֆիգ էֆէնտիլէր հազարաթը։

տան մասամբ, սատրը էսպագ խայրէտին բաշա, մապէյնի Հիւմաեուն միչիրի զաղի Օսման բաշա վէ եավէրանը քիրամատան Ցէրվիշ բաշա իլէ սայիր բաշալար հազարաթը մէվճուտ պուլունմուշլար, վէ թամամտան սօնրա մէշհուր քէմանքէշ Մ. Վիլհէլմ իճրաեը ահէնկ իտիպ, թագտիրաթը ճէնապը Բատիշահիեէ մազհար օլմուշ, վէ միւմաիլէյհէ իւչիւնճիւ բիւթպէտէն պիր գրթա մէճիտիյէ նիշանը, վէ Ամերիգա սէֆիրի Մ. Գօգս ճէնապլէրինին մատամասընա տախի, Շէֆգաթ նիշանը ալիսինին պիրինճի բիւթպէսի իհսան պուլրուլմուշ տըր։

— Պուլկար էքզարգը էֆէնտի հազրէթլէրինին պիր միւտտէթտէն պէրու նամիզաճ պուլունմասընտան նաշի, Պրուսա գապլըճալարընա կիթմէսի աթրպպա թարաֆընտան թավսիեէ օլունմասը իւզէրինէ, միւշարիլէյհ հազրէթլէրինին պուպապտէ միւսաատէյի Սէնիյէեի իսթիրհամ զըմբընտա մագամը Սատարէթէնահիեէ թագտիմ իլէտիկի թագրիր մազհարը գապուլ օլուպ, օլ պապտէ մէէզուն օլմասընա, վէ հագգընտա հիւրմէթ ու բիաեէթի մախսուսէ իֆա օլունմագլա պէրապէր, օրաճա վագը օլաճագ մէսարիֆաթը միւգթազիեէնին հիւքիւմէթի մահէլլիեէ թարաֆընտան թէսվիեէ օլունմասընա իրատէյի Սէնիյէեէ չէրէֆսուտուր պուլրուլմուշ իտուկի, վէ պունուն իւզէրինէ էգզարգ էֆէնտինին մապէյնի Հիւմաեունա ազիմէթլէ, հագգընտա էպզալ պուլրուլան իշպու էլթաֆը ճէնապը Բատիշահիտէն տօլաեը արզը թէշէքքիւր ու ուպուտիյէեթ իթտիքտէն սօնրա, բազար իրթէսի կիւն Պրուսաեա ազիմէթ իթտիկի իշտիրմիշ տիր։

—Ամերիգանըն Ցէրսատէթ սէֆիրի Մ. Գօգս ճէնապլէրինին, մէվսիմի սայֆը Պիւյուք ատատա կէչիրճէկինտէն, պու հաֆթա զարֆընտա մէզքիւր ատաեա նագլ իտէճէկի մէրվի տիր։

—Տիւնքի կիւն պիր չօճուգ քէօրբիւտէն Իւսկիւտար վաբօրունա պինմէք իւզրէ իքէն, տէնիզ տիւշմիւշ իսէտ, չիմաճըլար թարաֆընտան կէօրիւլէրէք, սալիմէն չըգարըլմըշ տըր։

—Ալընան բէսմի խապէրլէր, տիւնքի կիւն տախի Եունան հիւքիւմէթի ճանիպինտէն ասկէր տաղըթմադ իչին թարաֆ թարաֆ էմրլէրէ տամ օլունտուղունու միւշիր տիր։

Պու իխպարաթ պիր թագըմֆըրգալարըն Թաատիրլէ տաղըմալարընա, վէ թէրքի սիլահտաքի ճաճէլէրինէ տայիր տիր։

Թէրքի սիլահ խապէրլէրինի միւվէյեետ օլարագ, պիր մէնպահ միւհիմմտէն ալընան մալիւմաթա կէօրէ, հուտուտտա, իբի թապուրտան զիեատէ Եունան ասկէրի գալմամըշ տըր։

Ճիւմլէյի իխպարաթը մէպսութէ իլէ պէրապէր, Զիկրօս մէվզըընըն թախլիեէսիրլէ, ասաքիրի Օսմանիյեէեէ թէսլիմի խապէրի, տիւն ախշամա գատար կէլմէմիշ տիր։

Հալ ու զէմանըն կէօսթէրտիկի իգթիզաեա, վէ մաէլի նէշր իտիլէն նօթատա տախի իմա օլունտուղու վէհճէլէ, Եունան գօմանտանլարընըն էվզաընտան, ասաքիրի Օսմանիյեէ գօմանտանլըղընճա, պիհագգրին հասըլ օլան իշթիպահէ մէպնի, էկէր ագշամա սապահա թախլիյեէ խապէրի կէլմէզ իսէ, Պապը Ալինին իշին իճապընա պագճաղը տէրքեար տըր։

Խուսուսաթը մէզքիւրէնին, Եունան հիւքիւմէթի հագգընտա, էվրօբաճա իտէճէկի սուլի թէէսիրաթ վարէսթէյի թաֆսիլ տիր։

Տէվլէթի Օսմանիյեէ, պու հալաթըն տէվամընտան միւթէէսսիֆ օլմաղլա պէրապէր, պիր կէօնա ֆիւլթուր կէթիրմէզ։

—Պաղը Ալմանեա զապիթլէրինին, Պուլկարիսթանտա իսթիխտամարը միւթէսավվէր օլուպ, պունլարտան պիր գաչընըն Պիւքրէշտէ պուլունտուղունու, վէ տիկէրլէրինին Ռուսճուղա կէչիպ, օրատա պէքլէմէքտէ օլտուգլարընը պաղը ղազէթալար եազըեօրլար։

—Իւսկիւտարտա, պէյլէտիյէ թանզիֆաթ չավուշու Սատրգ աղա նամ քիմէնէ, էվվէլքի կիւն, պիր մավունատան տէնիզէ տիւշմիւշ իսէտէ, էթրաֆտան եէթիշիպ դուրթարրըմըշ տըր։

—Սէլանիկ ճիվարընտա Վարտար նամ նէհրին թուղեան իթմէսինտէն տօլաեը, մէզրուաթճա վուգուպուլան խասարաթը 400,000 լիրա թախմին օլունտուղունու մահէլլինտէն եազըեօրլար։

—Պուլկարիսթան բրէնսի հազրէթլէրինին պիրատէրի բրէնս ֆըրանսօա ժօզէֆ ճէնապլէրի, ճիւմաա իրթէսի կիւն չէհրիմիզտէն հարէքէթլէ, վարնաեա ավտէթ իլէմիշ տիր։

—Պիլճիւմլէ քիթապ վէ զազէթա մաթպուալարընտա չալըշմագտա պուլունան միւրէթթիպ վէ չարխճը վէ սայիրէնին տախի պէլէտիեէ վէրկիսիյլէ միւքէլլէֆ օլմալարընա մէպնի, պունլարա ֆապրիգալարտա միւսթախտէմ ամէլէ միսիլլու 25էր ղուրուշլուգ թէզքէրէ իթասը մէճլիսի էմանէթճէ գարարլաշտըրըլարագ, իճապընըն իճրա գըլընաճաղը, չէհր էմանէթինտէն պիր գրթա իլանը ըէսմի իլէ պէեան գըլընմըշ տըր։

—Զաթը սամի Սատրազամի վէ խարիճիեէ նազրրը Սաեիտ բաշա հազրէթլէրի, էվվէլքի կիւն մապէյնի Հիւմաեունու ճէնապը միւիւքեանէեէ ազիմէթլէ, պաղը իրատաթը Սէնիյէեյի հազրէթի թաճատարիեի ախզ ու թէլագը իթմիշլէր տիր։

—Թօք չէքմէկէ մախսուս օլմագ իւզրէ հիւքիւմէթի Սէնիյէեէ ճանիպինտէն Թրմըշվարտա վագը Շուիմէթ չիրքէթի իլէ պէն ատէտ պարկիր իշթիրասը հագգընտա պիր մուգավէլէ ագտ օլունմուշ իտուկիի, վէ մէզքիւր պարկիրլէրին ֆիեաթը 28½ լիրա օլտուղունու Մօնթէօր եազըեօր։

—Տայիրէեի սբՀհիյեէ ըէեիսի հաճի Արիֆ պէյ էֆէնտի հազրէթլէրի, Լօյտ գումրանեասը վաբօրլարընտան պիրիսիյլէ ճիտաէեէ ազիմէթ իյէմիշ տիր։

—Բուսիա տէվլէթինին պահրը սէֆիտտէ տօլաչան Տիմիթրի Տօնսկոյ նամ զըրհը վաբօրու, գօնթ ամիրալ Գասնագօֆուն թահթը գօմանտասընտա օլտուղու հալտէ, կիչէն ճումաա կիւնիւ Սուտա լիմանընտան Իզմիր բիշկեահընա ազիմէթլէ լէնկէրէնտաղ օլմուշտուր։

ՊԻԵԵԻԹ ՊԻՐ ԳԱԶԱ

Տիւն ագշամ Իզնիմիտ տէմիր եօլու գաթարը կիթմէքտէ իքէն, Մալթէբէ իլէ Էրէն-Քէօեիւ արասընտա, եօգարտան կէլէն եիւք գաթարընա չաթտըզընտան, իքի իւչ վակօն բարչա բարչա օլմուշ, եէտի սէքիզ քիչի էօլմիւշ, վէ մէսմուտաթա նէզարէն, օն իքի քիչիտէ եարալանմըշ տըր։

Հէր նէ գատար, իքի թարաֆտան տախի թէլէկրաֆ չէքիլմիշ իմիշ իսէտէ, իքի գաթար տախի, այնի վագըիտա եօլա չըգմըշ օլուպ, վէ պիր պիրինի կէօրէմէզ օլտուգլարը պիր պիւքիւշտէ, պիր պիրինէ չաթտըգլարը, մա թէէսսիֆ սէօյլենմէքտէ տիր։

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Իզմիտ սէր թահսիլտարը Սիւլէյման Շէվքէթ պէյէ բիւթպէյի էվվէլի սընըքը սանիսի,

Բարիս սէֆարէթի Սէնիյէեսի միւսթէշարը Միսաք էֆէնտիեէ իւչիւնճիւ բիւթպէտէն նիշանը ալիի Օսմանի,

Պու քէրրէ թէշքիլ օլունան Մալիյեէ մէճլիսի բիեասէթի, մէսարիֆաթը ումումիյեէ մուհասէպէճիսի սապրգ Իպրահիմ էֆէնտիեէ,

Խպինէ,յի խասսայի Շահանէ էմլաքը Հիւմաեուն իտարէսի մուավինի Տիգրան էֆէնտիեէ, տէօրտիւնճիւ բիւթպէ Մէճիտի,

Ասիր սանճաղը միւթէսարրըֆլըղը, ինզիմամըյլա, եէտինճի օրտուեու Հիւմաեուն էրքեանընտան օլուպ, միւթէսարրըֆլըղը մէզպուրէ վէքեալէթինտէ պուլունան միրալայ էօմէր բաշաեա թէվճիհ պուլրուլմուշ տուր։

ԻԼԱՆ

Ցէրսաատէթ էմիրէեթ սանտըղընա տէյնի օլուպտա, վատէյի մուալեէնէսինտէ թէտիրեէի տէյն իտէմեէն զէվաթը սանտըղըն նիզամիամէյի մախսուսու միճիպին ճէ, զիքր էլաթի նիւմէրօլար իլէ մուրազգամ պուլունան ըէհէնլէրի 1302 սէնէսի հազիրան տօգուղունճու բազար իրթէսի կիւնիւ, Ամիյեէ նէզարէթի ճէլիլէսինտէն թայէին պուլրուլան, իճրա մէէմուրու հազրը պուլունտուղու հալտէ, Գուեումճու չաղշըսընտա քէհեա տիւքքեանընտա միւզաեիտեեի ալէնիեէսի պիլիճրա, իգթիզայի հալէ թէվֆիգան սաթըլաճաղը իլան օլունուր։

Սէնէ 302 մայիս 19

Պիր մինէլի ալթուն գուլթու, նիւմէրօ 7369,

Պիր մէնէքչէ իլնէ Նօ. 7223,

Պիր էլմաս եիւզիւք, պիր զիւմրիւտ եիւզիւք, իւչ միւճէվհէրլի ալթուն պրօշ, ալթուն եիւզիւք, ալթուն սթավրօշ, ալթուն զէնճիր, Նօ. 8045,

Իւչ ատէտ սաաթ վէ գօրտօն, Նօ. 7749,

Պիր ատէտ իլնէ Նօ. 2139,

Պիր լօգում իլնէ, Նօ. 2140,

440 տիրհէմ մըգտարը կիւմիւշ, Նօ. 1278,

Պիր ատէտ 55 տիրհէմ մինէլի ալթուն գուլթու, Նօ. 5292,

Պիր չիֆթ քէլէպէք իլնէ Նօ. 5808,

Պիր միւճէվհէրլի ալթուն սաաթ վէ պիր էլմասը քէմէր թօգասը Նօ. 6023,

Պիր կէրտանլըգ, պիր չիֆթ քիւբէ վէ պիր մինէլի ալթուն սաաթ Նօ. 9441,

8480 տիրհէմ մըգտարը կիւմիւշ Նօ 9603,

Պիր բըրլանթի թէք թաշը եիւզիւք Նօ. 988,

Պիր պրշ, իքի մէնէքչէ իլնէ վէ պիր ալթուն գօրտօն Նօ. 973,

Պիր եըլտըզ իլնէ Նօ. 4908,

Պիր ատէտ չէլէնք Նօ. 6909։

ՍԱՐՍԱՓԻՑԵԷ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՄԸ

Էսկ. Ուսմ	(8 Սէրի)	
» »	Մայիս 20 աշշամ գաբան.	16-36
» »	» 21 սապահ աշ.	16-36
» »	էն եէրքսէք	16-38
» »	էն աշաղը	16-38
» »	սաաթ 5 առ	16-36
Ա. Սէրի Ինկիլիզ լիրասը		25-
Բ. » » »		16-
Գ. » Օսմանը լիրասը		16-36
Իւնիֆիէ		77-
Բուսիլի չըմէնտրֆէր		79-
Բաբար	ղուրուշ	0-
Հավալէսիզ	»	0-
Ագճէ ֆայիզի	»	6-

ԱԳՍԻՕՆԼԱՐ ՖԻԵԱԹԸ

Գրէտի ժէնէրալ	6 %	6-
Լոսիէթէ ժէնէրալ	6 %	5-13
Իսթանպոլ պանգասը		4-30
Սօսիէթէ Օթման		3-14
Թրամվայ	5%	290-
Լավքիսում (մասէն)		34-

Օսմանը 100 ղուրուշլուն		Ղը փ.
Ինկիլիզ լիրասը		110-30
Ֆրանսըզ ալթունու		88-
Բօլ		90-24
Գրիմիտ ալթունու		51-20
Պէեազ մէճիտիյէ		107-36
Մէթալիգ		98-30
Պէշիք		102-20
Ալթըրդ		102-32
Թավիլեէյի էսկամ	էն եիւքսէք	16-20
»	աշաղը	16-10
	Սաաթ 6	16-10
Գաբպօն գայիմէսի գաբիք		915

Բուսիլի չըմէնտրֆէրլէրինին ալաֆրանկա Ցունիս 1 ինտէ միւսաատրֆ օլան սայը կիւնիւ Զարպխանէյի ամիրէտէ քէշիտէ օլունան 98 ինճի գուրասընտա իքրամիեէ գազանան պիւիւք նիւմէրօլարըն ճէտվէլի տիր։

Նէ-մրէ	Ֆրանք	Նէ-մրէ	Ֆրանք	Նէ-մրէ	Ֆրանք	Նէ-մրէ	Ֆրանք
262659	300000	495532	1250	345060	1000	1461974	1000
418515	25000	630255	»	356628	»	1498155	»
543141	10000	687188	»	452832	»	1518347	»
1115903	»	689016	»	495531	»	1518350	»
297163	2000	782924	»	495533	»	1719497	»
567831	»	886286	»	637070	»	1785706	»
691084	»	886287	»	975097	»	1826251	»
950862	»	1498153	»	1028778	»	1848864	»
1241942	»	1513988	»	1106565	»	1883968	»
1883969	»	105298	1000	1114364	»	1910714	»
3541	1250	113572	»	1310874	»	1928017	»
210095	»	158580	»	1380850	»		»
396696	»	240408	»	1406130	»		

ԱԶԳԱՅԻՆ

—o—

ԻՆՍՍ.Ֆ

Պունտան էվվէլքի նիւսխէմիզտէ, Գալաթա քիլիսէսի հավլիսինտէ պիր էպնիյեէ ինչա իթթիրմէք իւզրէ, լաղմ կէլէն մահէլլէրի երգտըրմագտա օլանլարը, զէվալը թաշրալըլարը, ֆագրը տըրլար տիեէրէք, միլլէթճէ ինթիհապ հուգուգլարընտան մահրում գըլընմալարընա չաղշըրգլարը հալտէ, պիլա ինսաֆ վէ ադալէթլէ իսէ, մէճճանէն չալըշտըրմագտա օլտուգլարընը պիլտիրմիշ իտիք։

Կէրչի պիզ, մէզքիւր ինսաֆսըզլըղընճ, եալընըզ բազար կիւնլէրի իճրա իտիլմէքտէ օլմասընա տայիր պիր չէյ սէօյլէմիշ տէկիլ իտիք իսէտէ, պաղը զաթլար, հէր կիւն իշին, եանի իշ կիւնլէրի իշին, օլ մէրթէպէ պիր վիճտանսըզլըղընճ ճայիզ կէօրիւլմէքտէ օլմասընա, ինանամտըգլարընտան, Մանգումէնին, պու նօգթատա պիր եանլըշլըգ օլմալը տըր, էօյլէ չէյ օլմազ, մութլագ, օլսա օլսա, եալընըզ բազար կիւնլէրի չալըշտըրմագտա օլմալը տըրլար, տիմէքտէ իմիշլէր. հալ պու քի, խալը, հիչ պիր եանլըշլըգ պուլունմագտա տէկիլ տիր. էվվէթ, հէր կիւն, մէճճանէն չալըշտըրմագտա տըրլար, վէ պու ինսաֆսըզլըղը իճրա իտէպիլմէք իշին, ֆագրընն սէֆիլիկինտէն իսթիֆատէ իթմէքտէ իմիշլէր, չէօյլէ քի, «ա՛խպարներ, հիմայ ձրի աշխատեցէք որ, երբոր շէնքը սկսի նէ, այն ժամանակ ալ աւուրչէքով աշխատիք» տիմէքտէ իմիշլէր։

Ոէնէտէ ալթը այ պօշ կէզիպ. վէ ալթը ատտա, անճագ պէշէր ալթըշար ղուրուշ, վէ եախօտ էն չօղու սէքիզ օն ղուրուշ եէվմիյեէ իլէ իշլեեէրէք, սէքիզէր օնար սէնէ ղարիպլիք չէքմէքտէ, վէ իսթ իսթէ, էկէր իշ պուլունուր, վէ էկէր սըհէթլէրիտէ միւսաատէ իտէր իսէ, իւչէր տէօրտէր ղուրուշ գազանըպտա, սօղան էթմէք եէեէրէք, վէ պօտրումլարտա եաթարագ, քէնտիլեր կէչինտիքտէն պաշգա, եիւզտէ էլլի ֆայիզ իլէ պօրճ վիրէճէք օլան, վէ չօլուգ չօճուգլարընտա խարճլըգ վէ նաֆագա կէօնտէրմէքլիկէ միւհթաճ պուլունան պէտպախթլարը, պէօյլէ մէճճանէն չալըշտըրմագլըղա, վիճտանլարը ճէվազ վիրէն էֆէնտիլէրէ, սահիհէն ադգաոէր սրֆաթը վիրմէքլիք, վէ միլլէթճէ իտարէլէր. քիլիսէլէր, մէքթէպլէր իհալէ իթմէքլիք, վէ հաթթա թէ. շէքքիւրլէր տախի թագտիմ իթ. մէքլիք, նէ՞ տէրսինիզ. Հայլար, վազիֆէ վէ վաճիպէտէն տէկի՛լմիտիր։

* * *

ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Նաարլքի զիքրինի կէչմիշիզ տիր, Սահմանագրութիւնուն 26ընճը սէնէսի տարեդարձը, սայիր սէնէլէր միսիլլու, պու սէնէ տախի, բէք մութանթան սուրէթտէ, Փրկիչտէ իճրա օլունաճագ տըր։

Մալիւմ եա, շու զիյնէթտէն ասըլ մագսէտ իքի տիր, պիրի պիր նիզամիամէնին զիքրի ճէմիյինի պագը սագլամագլըգ, վէ իքինճիսի տախի, մէզքիւր խայրաթխանէնին մէնֆաաթընը մուճիպ օլմագլըգ տըր. իմտի, մէզքիւր զիյնէթտէ հազրը պուլունան զէվաթը, եալընըզ թէֆէրրիւճ վէ թէնէզզուհ եօլունտա սարֆը նուգուտ իթմէեիպ, իլլա մէզքիւր պիչարէխանէ հագգընտա լզհարը սախավէթէ հիմմէթլէրինի տավէթ իտէրիպ։

* * *

Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայր հազրէթլէրի, եարըն Փրկիչ քիլիսէսինտէ Ս. Պատարագ թագտիս իտէճէք տիր։

* * *

Իզնիմիտ առաջնորդու Գեր. Ստեփան վարդապետ, Սրբազան Պատրիարք հազրէթլէրի հուզուրլարընա չըգարագ, թագտիմի թէչէքքիւր իյլէտիքտէն սօնրա, էջվիճինէ եօլճու օլմուշ տուր։

* * *

Մնակեան վասիյէեթի մատատինէ, Նիհայէթ, համտ օլսուն, թահթը նազարը տիգգաթա ալընարագ, պիր գարար վիրիլտիկինտէն, ըէսմէն պէեաննամէսի թարաֆրմրզա պուկիւն Փաթրիգխանէտէն կէլմիշ իսէտէ, հալիյլէ տէրճու պէեանը ճիմատա իրթէսինէ գալմըշտըր։

* * *

Արեւելքտէ մա մէճունիյեէ օգունտուղունա կէօրէ. Նիւ Եօրքտա պիր գաչ սէնէտէն պէրու թապիպլիք թահսիլ իթմէքտէ օլան հէմշէհրիմիզտէն Անդրանիկ էֆէնտի Այվազեան, պու կիւնլէրտէ բէք կիւզել պիր իմթիհան վիրէրէք, ազթօրլուգ շէհատէթնամէսինի ալմըշ տըր։

* * *

Գալկիւթթատան ալմըշ օլտուղումուզ պիր թահրիրաթը, ճիմատա իրթէսի Նիւսխէմիզտէ տէրճէ միւպաշէրէթ իտէճէկիզ տիր։

Խմբագրութեան Մանրամասնութիւն

. . . Խմբագիր,

Վարչութիւնն՝ արժան թէ անարժան՝ որ և է վարդապետի ձեռք եպիսկոպոսական վկայագիր կընայտալ, այդ իմ տեսողութեան սահմանէն դուրս է, վկայողին և ձեռնադրողին գիտնալիք բանն է։ Բայց Արմաշու միաբանութեան՝ որոյ գրլուխն եմ իմ անարժանութեամբ, ձեռնադրելի եպիսկոպոսն անդամ կոչել, և իբրև յաւելուած հանգամանք՝ Կաթուղիկոսի առջև հանել, վարչութեան իրաւասութեան սահմանէն գերազանցապէս հեռի է։ Միաբանութեան ներկայ և բացակայ անդամք համօրէն՝ հերքման կարծիք և նամակներ փութացնելով, պարտաւորած են զիս՝ Պատրիարքարանի այդ որոշման դէմ բողոքել։ Հարկ եղած բողոքն բրած եմ առ Ամենապատիւ Սրբազնութիւն Պատրիարքի Հայոց։ Եւ որովհետև կանոնազանցութիւնն նոյն իսկ այն տեղէն կը գործուի, ուստի բարեկարգութեան և կարգապահութեան խրատ կ'սպասէինք, ևս և կրնայ մեր բողոքոյ գիրն անկարեւոր թղթոց մէջ դրուիլ, պարտաւորեցայ հերքման գրոյս մէկ պատճէնն ալ Ձեր Խմբագրութեան յանձնել։

Հրատարակելնիդ խնդրելով

Մնամ աղօթարար

Խուրն Եպ. Հ. Վ. Աբմաշ

1886 մայիս 16 ի Ս. Վանս յԱրմաշ

* * *

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարքի Կ. Պոլսոյ, Նախագահի ազգային կեդրոնական Վարչութեան,

Սրբազան Տէր,

Ընթերցայ ի լրագիրս՝ եթէ Խ.

ռբն ժողով Ազգ. Վարչութեան, յորոշել իւրում տալ զվկայագիր Եպիսկոպոսութեան ի ձեռս Ստեփան վարդապետի, Առաջնորդի Նիկոմիդիոյ, յաւելեալ է որոշել կոչել նմա յայսմ հետէ ևս և «Միաբան Արմաշու վանուց»։

Արդարև, Սրբազնութիւն Ձեր և ժողովդ, որում Նախագահ բազմիք, կարէ տալ ի ձեռս վարդապետի ուրուք թուղթ ընծայութեան առ Հայրապետն, եպիսկոպոսութիւն միոյ ի վիճակաց, ըստ «օրինաւոր» խնդրոյ ժողովրդեան, եւ ըստ բաւական «արժանեաց» ընծայացելոյն։ Սակայն, ո՞ր օրէնք, ո՞ր պատշաճութիւն, և կամ ո՞ր զինչ և իցէ սովորութիւն առաջնորդեաց ժողովոյդ զվարդապետ ոք առանց առաջարկութեան և խնդրոյ գլխաւորի կամ Վանահօր, որոյ անդամ իցէ այն՝ յեպիսկոպոսութիւն յուղարկել։ Ե՞րբ տուալ իցեմ թուղթ ընծայութեան, ընթերցա՞ւ ինչ յատենի Ձերում՝ թուղթ յինէն, կամ ի մեր միաբանութենէ դրեալ զհանգամանաց Ստեփան վարդապետի՝ և զհարկէ եպիսկոպոսանալոյ դմա, հանդերձ ցուցակութեամբ իսկագոյն արժանեաց դորա։ Եթէ ես իցեմ Վանահայր միաբանութեան Արմաշու վանուց, եթէ գուցեն յիս միտք և զօրութիւնք յիշողութեան, և եթէ իմանամ զզօրութիւն և զկերպն հոգևոր իշխանութեանս, հաստատելոյ կառավարական և ազգային արտօնութեամբք, և վաւերացելոյ օծութեամբ եպիսկոպոսական կարգի, ես չունիմ այդպիսի թուղթ, ոչ իսկ այդ անուն միաբան վարդապետ ոք, ո՛չ առ իս ի վանս և ոչ արտաքոյ ժողովրդեան։

Միաբանք վանուց, ո՛չ ի Հայրապետէ, ի Պատրիարքէ, և յայլոց վիճակաւոր եպիսկոպոսաց, ժողովին ի գումար և միամտին ի հասարակորդութիւն կրօնաւորական իրաւանց, այլ ի հաւանութենէ նոյն իսկ միաբանութեանց, և ձեռնադրութեամբ եպիսկոպոսին՝ որ ի վերայ նորա։ Եթէ աթոռդ, որոյ հրաշանգացն ի սահմանի աւանդութեան և եկեղեցական բարեկարգութեան համօրէն եկեղեցիք Թուրքիոյ անսալ պարտաւոր են, այդպէս ապօրէն վարի ընդ մերում իշխանութեան, և իբրև ընդ անզգայ խրտուիլակի գնալով զչափաւորութեամբ սահմանի մերոյ, յանգէտս և կամ կամակոր չանցանէ, զի՞ոդ զուղղութիւն դասակարգի եկեղեցական տեսչութեանցն հրամայեսցէ. ո՞չ ապաքէն անիշխանութիւն և անսաստութիւն յականէ այսի իշխանութեանդ քաջալերեալ համարձակի յամենայն յիրս եկեղեցւոյ։

Աղաչեմ. Սրբազան Տէր, հրամայեսցէ իմաստութիւն Ձեր ուղղել ժողովոյ զայդ վրիպակ, մանաւանդ թէ զդայթակղութիւն, զի մի՛ դուռն բացցի քայքայման և ՇՇասակար խլրտանց յիրս բարեկարգութեան վանօրէից։

Զօրինակ առաջարկութեանս՝ լըբագրաց ևս տուեալ եմ ի հրատարակութիւն, որ չկարծեմ թէ ցաւեսցէ զՍրբազնութիւն Ձեր, զի և իմ չափաւորութիւն առանց թուղթ ինչ հարցման կամ հրամանի ի Ձէնջ առ իս լինելոյ, ի մասին «նոր-անուանակոչութեան» առաջնորդի Նիկոմիդիոյ՝ ի նոսա ընթերցաւ քաղեալ յարձանագրոց Պատրիարքարանիդ։

Եմ Ամենապատիւ Սրբազնութեան Ձերում

Խ. Ծ. ի Քրիստոս.

Խաչէն Եպ. Վանահայր Արմաշու

1886 մայիս 16

ի Ս. Վանս յԱրմաշ

Ժ.

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ՀԱՑՈՑ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՏՆՕՐԷՆ ԺՈՂՈՎՆ

(1883)

Ընտրուեցաւ վերջապէս նոր Տընօրէն ժողովին, առ որ իւր նախորդին մատուցած խնդրագրոյս իմաստիւն նամակ մի գրեցի, հետևեալ պարունակութեամբ գրութիւն մի ներփակելով։

Առ Նորընտիր Տնօրէն Ժողով Միաց. Ընկերութեանց,

ի Ղալաթիա Կէօչէ օղլու խան Մեծապատիւ Տեարք,

«1882 ապրիլ 24ին, Միաց. Ընկերութեանց Տուրուբերանի վարժարանաց Փոխ-Տեսչութեան պաշտօն ստանձնած՝ մեծամեծ յոյսերով բեռնաւորեալ՝ տեղէս մեկնեցայ ի Մուշ և 5-6 ամսոյ պաշտօնավարութեանս միջոցին թէ քանի՛ անգամ վարժարաններն այցելեցի, ի՛նչ անցքեր անցան և թէ միանգամայն ի՛նչ գործեր տեսայ Ընկերութեան համար, զայնս մասնաւոր և Ընդհ. Տեղեկագիրներով ու նամակներով յայտնած եմ արդէն առ նախորդ Տնօրէն Ժողովն, որոյ Պետի կողմանէ ինձ յանձնուած գրաւոր հրահանգաց ուղղակի պատասխաններն էին։

«Մենք արդարև աշխատեցանք և շարժեցանք յամենայնի՝ համաձայն Ընկերութեան բարի նպատակին, համաձայն նորա ներկայ և ապագայ շահուց, սակայն տխուր պարագայներէ (1) ցաւօք սրտի պարտաւորեցայ հրաժարիլ և բողոք բառնալ, որ դժբաղդաբար ցա՛րդ անլսելի մընաց, և նոյն իսկ չ՛արժանացաւ կանոնաւոր փոքրիկ հարցուփորձի մը։

«Աշնիւ Տեարք, սոյն համառօտ ծանօթութիւն Ձեզ տալէս յետոյ կը փութամ թէ՛ իբրեւ Հայաստանի Հայ ժողովրդեան կեանքն ի մօտոյ փոքր ինչ ուսումնասիրող ազգային անհատ, և թէ միանգամայն բարենպատակ Ընկերութեանդ, իբրև նախորդ պաշտօնեայ, պատկառելի ժողովոյդ խորին ուշադրութիւնն հրաւիրել հետևեալ գլխաւոր կէտերուն վերայ։

Ա.—Հայաստանի մէջ՝ Ընկերութեան վարժարանաց վերաբերութեամբ՝ ընդհ. գայթակղութիւն մի կայ և այս խիստ իրաւացի, որ թէ՛ աշխարհական և թէ կրօնական դասուն (բացառութիւնք շատ քիչ) մը. տաց առարկայ դարձած է, կրօնական և այլ տեսակէտով, և այս ցաւալի վիճակն յառաջ եկած է՝ Ընկերութեան պաշտօնէից ոմանց անհաճոյ ընթացքէն և անհեռատեսութենէն, կամ աւելի արդար կը լինի ըսել՝ ուղղակի վերագրելու է Ընդհ. Տեսչութեան ԱՆՀՄՏՈՒԹԵԱՆ՝ ի մասին Հայաստանի մէջ վարժարաններ կառավարելոյ և անոնց վերայ հսկելոյ կերպին և միանգամայն այդ Երկրի պատմական ժողովրդեան կենաց և հանգամանաց հետ ունեցած ԱՆՀԱՇՏ յարաբերութեան, մանաւանդ գիւղացւոց նկատմամբ։

Բ.—Ընկերութեան վարժարանաց ներկայ ուղղութեան եղանակն բնաւ երբէք քաջալերիչ չէ տեղական ուժերուն, և ոչ իսկ ունի անոնց ինքնօգնութեան ոգի մը ներշնչելոյ բընութիւն, այլ ընդհակառակն այդ եղանակն օժտեալ է զտեղայիս յուսահատեցնելոյ հանգամանքներով։ Եթէ մասնաւորաց կամ գիւաւորաբար Ընդհ. տեսչի կողմանէ Պատ. Տնօրէն ժողովոյ վարդագոյն տեղեկութիւնք հաղորդուած են իրաց վիճակին վերայ, սխալ են, եթէ ոչ ամբողջովին՝ գոնէ մեծագոյն մասամբ։

Գ.—Ընդհ. Տեսչութեան կողմանէ ուղղակի կամ անուղղակի յարաբերութեամբ՝ գաղտնաբար կը քաջալերուին նոյն իսկ Ընկերութեան իրօք անպատուաբեր կամ ՇՇասակարեր պաշտօնեայքն, ընդդէմ այն Փոխ-Տեսչութեան, որ մարդամեքենայ ըլլալ չ՛ուզելով, Ընդհ. Տեսչութեան հաչոյն կամ շահուն համաձայն չ՛շարժիր։ Իսկ եթէ դասատու լինի այդ տեսակ անհնազանդ պաշտօնեայն իսկոյն պաշտօնանկութեան կը դատապարտուի, թէպէտ և իրօք շատ անձնանուէր և օգտակար լինի Ընկերութեան կրթական գործին համար։

Դ.—Տնօրէն ժողովն իմ հսկողութեան 8 հատ բաց վարժարաններ յանձնեց, ես երթալով գտայ 8էն երեքը փակեալ։

Ե.—Մշոյ բարձր. նախակրթարանն աւելի հարուստներուն կը ծառայէ քան թէ աղքատաց, և պատճառ եղած է տեղական 5 վարժարանաց լքման։

Զ.—Վարժարանաց վիճակն, որպէս ըսուեցաւ, ընդհ. առմամբ ողբալի է և մանաւանդ Վասպուրականի մէջ եղածներն (1), որոնք ԱՆԿԵՐԳԱՐԱՆ ուղղութիւն մ՚ունին, դասատուքն չուարած, և որոց ուսանողներուն թիւերն սխալ նշանակուած են՝ տպագրեալ վերջի երկամեայ (1 յունիս 1880–1882 մայիս 31) Տեղեկագրոյն մէջ, այսինքն աշակերտաց թիւն՝ եղածին կրկին նըշանակուած է (աննշան բացառութեամբ (2)։

«Մեծապատիւ Տեարք, վերոյիշեալ վեց գլխաւոր կէտերն, կրկին Ձեր արդարասիրութեան և հայրենասիրութեան կը յանձնեմ, յայտարարելով թէ՝ Պատ. Տնօրէն ժողովոյդ ներկայութեանը, դրական փաստերով և օրինակներով ապացուցանելոյ ամեն պատրաստականութիւն ունիմ, և յայնժամ Տնօրէն ժողովն թո՛ղ նորէն համոզուի թէ Միրախորեանն՝ իւր պաշտօնէից ո՛ր տեսակէն էր, ի՛նչպէս կը խորհէր բարենպատակ Ընկերութեանդ կրթական գործոց աւելի արդիւնաւորման և զարգացման վերայ, ի՛նչ անձնանուիրութեամբ ծառայած և փոխարէն ինչե՛ր կրած է, յորոց ցաւօք սրտի ստիպեալ էր վերջնականապէս հրաժարիլ իւր պաշտօնէն, որոյ մէջ իրապէս կրնար Հայոց Միաց. Ընկերութեանց բարի ձեռնարկութեան զգալի զարկ մը տալ, առանց նոյն իսկ ներկայ ծախուց վերայ դանկ (մանկը) մը յանձնելուած բնեալ տալոյ. սոյն կէտն թերևս Ընդհ. Տեսչութեան նախանձ շարժեց կամ զինքն ցուցեց, որ ծանուցեալ դժուարութիւնք յարուցանելով, կը ջանար մեր քայլերուն դէմ խոչընդոտներ յարուցանելու։

(Սոյն վերջի տողերն մի միայն անոր համար յիշեցի, վասն զի պաշտօնավարութեանս միջոցին, որ մը՝ Ընդհ. Տեսչին երբ դիտել տալով նոր ծրագրոյ և դրութեան խօսքերի, յայնժամ նա մեծ զայրոյթ բզգաց, և չեյտելով արտասանեց թէ՝ «Փոխ-Տեսչութեան իրաւասութենէն վեր են այդ տեսակ նոր ձեռնարկութիւնք, որք ուղղակի Ընդհ. Տեսչութեան կը դպչին» և այլն)։

Ուստի կը խնդրեմ պատկառելի ժողովէդ, որ եթէ կարելի է, Դեր. Հայր Օրմանեանի ներկայութեանը (1) յատուկ ժողով մը կազմելէ 3–4 օր առաջ ինձ իմացնէք, որպէս զի գամ ապացուցանել զոր ինչ գրած եմ, յորս, ինչպէս յայտնի է, մահու և կենաց խնդիրներ կան Ընկերութեանդ վերաբերութեամբ, եւ արդէն դոցա պատճառաւ Վանէն ի Պոլիս գալու համար ըրած նիւթական զոհողութիւնքս և քաջած նեղութիւնքս առ ոչինչ կը համարիմ, բաւական է որ իրական ծառայութիւն մ՚ըրած լինիմ բարենպատակ Ընկերութեանդ, որ Ազգի կամօք և դրամովն կոչուած է, ուսմամբ և դաստիարակութեամբ կըրթել երկրի մանկտին, որոյ համար հազարաւոր ոսկիներ ծախսուած են և կը ծախսուին, սակայն արդիւնքն չպատասխաներ իւր սուրբ նպատակին և երկրի ապագայ յոյսերուն այժմէն կ՚սպառնայ, որ վերայ, ըստ ամենայն հաւանականութեան, Պատ. ժողովդ պէտք եղածին չափ ստոյգ տեղեկութիւնք չ՚ունի (2)։

Մնամք խորին յարգանօք

Հրաժարեալ Փոխ-Տեսուչ
Հայոց Միաց. Ընկերութեանց
Տուրուբերանի վարժարանաց
Մ. Կ. ՄԻՐԱԽՈՐԵԱՆ

1883 սեպտ 23/5
ի Պոլիս

---

(1) Զորս ուշիմ ընթերցողք տեսան արդէն մեր նախորդ յօդուածոց մէջ, ուր համառօտած էինք կարելի եղածին չափ։

(1) Սոյն վարժարաններն, դժբաղդաբար անցեալներ գոցուեցան, սակայն մեր տեղեկութիւնք դոցա շարունակութեան ժամանակի մէջ ունեցած վիճակին վրայ է, և անշուշտ մեր տեսութենէն չպիտի վրիպի ի կարգին, խօսիլ նաև այդ վարժարանաց փակման տխուր պարագայից նկատմամբ, որք ներ՛յայ խընդրոց կարգին կը վերաբերին։

(2) Աշակերտաց թիւն, կեդրոնին առաջ, իրականէն աւելի մեծ ներկայացնելուն մէջ պարզաբար կ՚տեսնուի անհաւատարմութեան զգացումն, վասն զի ո՞վ չկրնար գիտնալ որ այդու համեմատական կշիռ մը ցոյց տալ ուզուած է հանդէպ Ընկերութեան կեդրոնի ըրած ահագին ծախուցն, և դարձեալ ապուշ լինելու է մէկը՝ որ չկարենայ մտածել թէ՝ աշակերտաց թիւն որչափ քիչ լինի և ծախքերն շատ, այն ատեն այդ ծախուց մատակարարն կամ Տեսուչ պաշտօնեայն նոյնչափ աւելի ծանր պատասխանատուութեան տակ կը գտնուի, ենթադրելով թէ պատասխանատուութիւնն նշանակութիւն մ՚ունենայ մեր մէջ այս օրինակ խնդրոց մասին. իսկ գալով Պատ. Տնօրէն ժողովոյն, նա արդէն պարզմտաբար հաւատք ընծայած և ըստ այնմ տեղեկագրոյն մէջ նշանակած է, և հետևաբար արդարութեան դէմ եղած կը լինի զինքն մեղաւոր համարիլ այդ սխալման համար։

ԹԻՒՃԱՌԻՅԵԼ

(Թիւ-բէրի օրուան զրէնու�նդան)

ԻՃՄԱԼԻ ԱՀՎԱԼ

Վիլայեթը Շահանէին հէր թարաֆընտան ալընան խապէրլէրտէն, մահսուլաթըն սուրէթի մաթլուպէտէ օլտուղու, մա էլ մէճմուինիյէ անլաչըլմագտա տըր։ Հընթա վէ տագըգ բիհաչասընտա թոլիպին ֆրգտանընտան նաչի, ֆիյեա՞լար զայիֆէճէ կէօրիւլմէքտէ տիր։ Իսխալաթ բիհաչամըզտաքի մուամէլաթ բէք տէվամ իտէմմիշ տիր։ Տախիլի մէմալիքտէն բէք ազ միշթէրի կէլմիշ օլտուղունտան, զիքրէ շաեան հիչ պիր իշ օլմատըղը կիպի, իիրաճաթ բիհաչամըզտա կէլինճէ հաֆթանըն նիհայէթինտէ, թալիպին ազլըղը, մուամէլաթըն աղրըլաչմասընը ինթաճ իթմիշ տիր։

Կէչէն հաֆթա զարֆընտա, սէրէզէտէյի զուհուր օլան վուգուաթ միեանընտա, պանգանըն հիսապը ճարիսինէ տայիր օլան սուրէթի թէսվիյէնին թասարդի քէ յֆիյեէթի, պու թէէսսիսին հալ վէ մէվգրինի թահգիմ իլլէմիշ, վէ ֆօնտօլարրմըզա թէէսսիր իթմիշ տիր։ Գամպիօլարըմըզ տուրդուն պիր հալտէ իսէտ, պանգանըն եէնի իգրաղը միւնասէպէթիլէ, քեաղըտ չէքմէեէ, վէ այ՚ուն իտխալ իլլէմէկէ պաշլաեաճաղընտան, ֆիյեաթընը թէնէզզիւլ իթմէսի միւհթէմէլ պուլունմագտա տըր։ Պանգանըն իբթիսապ իլլէտիկի հալը հազրը, վէ նունանիսթան հուտուտունտա սուլհուն թէէսսիս իթմէսի, էսհամը ումումիյեէմիզ իլէ թէէսսիսաթը սէնայիյեէ, հիսսէ սէնէտաթընա սուրէթի հասէնէտէ թէէսսիր իլլէմիշ, վէ գըսմը բապի էսհամը ումումիյեէ 16 զուրուշ 33 բարատա իքէն, 17 զուրուշա չըգմըշ տըր։

ԷՆԳԱՐԻ ՏԷՄԻՐ ԵՕԼՈՒ

Հայտար բաշա տէմիր եօլունուն էնդարէեէ գատար թէմտիտինէ տայիր, Մ. Ալէքսին թահթը րիեասէթինտէ օլան պիր հէյեէթին վէքիլի սրֆաթը իլէ, Մ. Սիֆէլտրը թարաֆընտան վիրիլէն պիր լաեիհանըն, նաֆիյեէ նէզարէթի Աալիյեէսի ճանիպինտէն, Պաբը Աալի ճանիպի ալիսինէ թագտիմ գըլընտրզը խապէր ալընմըշ տըր։ Ալընտրզըմզ մալիմաթա նէզարէն, իշպու լաեիհատա խազինէի ճէլիլէեէ իգրաղ, վէ գումբանեա թարաֆընտան հիսսէ սէնէտաթը թէտավիլէ իիրաճը, վէ խաթթըն իքի թարաֆընտա, պիրէր մրգտար արաղի թէրքի, խուսուսաթը մէվճուտ իմիշ։ Լայիհայի մէզքիւրէ միւնտէրիճաթընտա, խազինէյի ճէլիլէեի մալիյեէնին միւզաեիգասընտան պիլ իսթիֆատէ, միւսկէմ վէ մէնաֆիեի հագրզրյեէեի տէօվլէթէ մուխալիֆ, պաբը ֆրգրաթ պուլունտուղունտան, գապուլ օլունմաճաղընա շիպհէմիզ եօգ տուր։ Խաթթը մէզքիւրուն ինչասընընը Տէրսատէթ իճարէթի նօգթաեի նազարընճա, վէ ալէլումում լիւզում վէ էհէմմիյեէթի մախսուսէսի հագգընտա, էվվէլ ու ախըր թարաֆըմըզտան, Հիւքիւմէթի Սէնիյեէնին նազարը տիգգաթը ճէլպ օլունտուղու մալիւմ տուր։

Հալպուքի, պէօյլէ պիր էհէմմիյեէթլի թէչէպաիսիսին, գումվէտէն ֆիեիլէ կէթիրիլմէսի իչին, իշպու հէյեէթտէ միւշահէտէ օլունմաեան խասայիսի մաթլուպէեի ճամի պիր հէյեէթին վիճուտու լապիւտ տիւր։

ԻՆՀԻՍԱՐԸ ՏՈՒԻԱՆ ՆԻԶԱՄՆԱՄԷՍԻ

Ինհիսարը տուխան իտարէսինին, գալէմէ ալմըշ օլտուղու գանուն լաեիհասընը, պիր գօմիսիօնու մախսուս թարաֆընտան թէտգրգ օլունտուգտան սօնրա, Նուրայի Տէվլէթ հէյեէթի ճէլիլէսինէ հավալէ պուլրուլտուղու, կէչէնքի նիւսխէմիզտէ եաղըլմըշ իտի։ Հէյեէթի միւշարիլէյհին, իշպու գանուն լաեիհասընը թիճարէթ վէ իխրաճաթա տայիր, պաբը մէվատտընը թէպտիլ իտէրէք, թասվիպ պուեուրաճաղը, թէէմին օլունմագտա տըր։

Թիճարէթի Օսմանիյէճէ պիր էհէմմիյեէթի մախսուսէեի հայիզ օլան պու մատտէ հագգընտա, հէյեէթի միւշարիլէյհանընը լաղըմ կէլէն գարարը իմա պուեուրմազտան, մուգատտէմ նազարը տիգգաթը մէհամէտանիլէրինտէն տուր օլապիլմէսի միւհթէմէլ պուլունան պաղը նուգաթը միւհիմմէսի իւզէրինէ, Թիճարէթ Օտասընընը տախի միւթալաաթընը իսթիֆսար պուեուրմասը միւնասիպ վէ մուվաֆֆըգը մասլահաթի օլաճաղընը, մին զայրի հատտ պէեան իլլէմէեի, վազիֆէտէն ատտ իտէրիզ։

ԳՈՒՆԱՓՈՒՐՄԵԼ

Ապրանքի անվանումը	Գները	
Ալիքսանդրիա, ֆինիկ, գունավոր	145	—
Բոա	» 114	—
Թրթնջուկ, լիմոնի	» 120	—
» շիրեղի	» 124	—
» ճիմոնիա	»	—
Գիլեկ, գինեղեղ կիսոփ	» 180	—
Ճրագոցոց	»	—
Ծիրանի	»	—
Ամանոր	Գները նշված են	
Բիսո, լիմոնի	Գիլեմների 7	— 50
» շիրեղի	» 7	—
» ճիմոնիա	» 6	— 20
» միրեղիա	» 5	— 90
Բիլիրդ,	Ճրագեղ	
Ճենիշնոյ, ֆոտոտիպ	40	—
» կիսամետ	39	—